СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 275. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 25. падолиста, 1925.

VOL. XXXIII. No. 275. Jersey City, N. J., Wednesday, November 25, 1925. THREE CENTS

Президент думає держатися осторонь від углевих суперечок.

ВАШИНГТОН, 23. падолиста. — Президент Кулидж відбув нині ряд конференцій з членами свого кабінету міністрів у вуглевій справі та рішився до сеї справи не вмішуватися мимо зазиву зі сторони майнерської юнії.

Уряд станув на становищи, що президент не має правної основи вмішуватися в сю справу. Колиб він навіть умішався, то він з уряду не має ніякої власти примусити контрунебудь сторону до послуху для себе.

В уряді мали появитися думки за тим, щоби уряд використав сю нагоду та зажадав від конгресу закона, на основі котрого уряд мігби виступати підчас страйку в основних промислах.

ТАЙНІ НАРАДИ МАЙНЕРСЬКИХ ПРОВІДНИКІВ.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА., 23. падолиста. — Члени виконавчого комітету майнерської юнії відбули нині довшу тайну конференцію з членами комітету важення при сій юнії. Наради відносилися певно до нарушування джексонвилської угоди, але висліди нарад остали тайні. Ходять чутки, що пндошено там питанне завішення праці в промислі мягкого вугля.

ПОКІНЧИЛИ РОБОТУ З ПЛЯНОМ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНА.

ВАШИНГТОН, 23. падолиста. — Комітет палати послів для справ приходів вкінчив уже плян нового податкового закона, котрий має бути предложений на слідуючій сесії конгресу.

Податки в сьому остаточному пляні обтято о 336 міліонів 236 тисяч долярів. Мимо сього великого зниження податків комітет сподіється великої надвижки понад сподіваний прихід.

СУДЖЕНИЙ ПОЛКОВНИК ДАЛІ ОБЖАЛОВУЄ УРЯД.

ВАШИНГТОН, 23. падолиста. — Полковник Віліем Мичел, котрого воєнний суд судить тепер за нарушення військової дисципліни критикою летничої політики військового уряду, складав нині в друге свої зізнання, в котрих повтаряв свої публичні закиди, закидаючи урядови недбальство та зраду державних інтересів.

На його думку, на случай війни Злучені Держави булиби безборонні перед нападом ворога з воздуха.

БУРЯ ВИКИНУЛА СКАРБ.

МЕКСИКО, 23. падолиста. — Дівчина одного мексиканського рибака з рибацької оселі Масатіяну, в мексиканськім стейті Сонорі, йдучи берегом моря після сильної бурі, найшла на піску понад трийцять срібних і золотих монет.

Гроші походять певно з давно розбитого американського корабля. Вони лежали правдоподібно в палубі корабля, поки сильна буря не винесла їх на беріг.

Чутка про найдені гроші розійшлася блискавкою в далекі околиці, і нині ціле довколичне побереже вкрите пошукувачами скарбів, які копають у ріжних місцях.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА.

ҐРІНСБЕРҐ, ПА., 23. падолиста. — Поспішний поїзд Пенсилвенійської зелізниці, їдучий з Питсбургу до Ню Йорку, зачепив об стоячі на бічнім торі стації в Доногов, Па., вози тягарового поїзду. Десятьох пасажирів віднесло тяжчі ушкодження тіла.

ВЖЕ МАЮТЬ ДОСИТЬ ВОЄННИХ ПРИГОТОВАНЬ.

НЮ ЙОРК, 23. падолиста. — Студенти нюйорської міської колеґії сваруться за військові вправи в школі так сильно, що наука просто не звертає на себе увагу. Щоби вкінчити остаточно справу, заряд школи постановив віддати питанне до вирішення загальному голосованню студентів. Як більшість студентів заявиться за примусовою муштрою, то вона буде задержана, як більшість заявиться проти, то вона буде скасована.

ПРИЛАД ДО МІРЕННЯ ГНІВУ И СТРАХУ.

НЮ ЙОРК, 23. падолиста. — Департамент психольоґії на Колумбійськім університеті запровадив прилад до мірення гніву й страху у студентах сього університету.

Прилад дуже простий та полягає він на міренню розширення зіниці у студента, подражненого до гніву або страху. Вихід опирається на спостереженню, що в страху або гніві людині розширяються зіниці. Вчені доказали, що причиною сього розширення є побуджуюче средство адреналіна, яку специяльні нутрішні желези викидають у тіло кождої звірини, подражненої до боротьби або втечі.

Кождого студента, приведеного до інструменту, професор копав черевиком у ногу, щоби його розізлостити.

СУД ПОТВЕРДИВ КАРУ СМЕРТИ ДЛЯ 15-ЛІТНОГО ХЛОПЦЯ.

ФІЛАДЕЛФІЯ, 23. падолиста. — Найвисший суд пенсилвенійського стейту затвердив вирок смерти, виданий недавно стейтовим судом на 15-літного хлопця Віліема Кавалира.

Хлопця суджено за вбийство бабки. Коли присяжні судді винесли вирок вини, а суддя видав присуд кари смерти через електричне крісло, адвокати оборони внесли спротив на основі, що такого молодого чоловіка карати смертю не можна. Найвисший суд стейту станув на становищи, що стейтовий закон обмежує кару смерти для людини понизче покінченого року 14-ого. Повисше того віку можна карати смертю.

ЩЕ ПРО ВБИВСТВО ЦАРЯ І ЙОГО РОДИНИ.

„Дейлі Телеграф" повідомляє, що одержала вісти від Москаля, який брав участь в убивстві царської родини. Найважнійше для большевиків було, щоби не допустити до освободження царя білою армією. Колиб були освободили царя, то білоармійці булиб здобули перевагу. Доки це було можливо, перевозили царя й його родину з місця на місце, щоби не допустити до побіди білих. Вкінці большевицькі війська так були стиснені, що освободження царської родини було питанням кількох годин. Тому цілу родину розстріляли, але не так, як досі думали, на одному місці. Родина царя одержала приказ, всісти у приготовані вози. Кождого члена родини посадили до иншого воза і там їх вояки з укриття постріляли з револьверів, а саме цілячи за вухо. Цариця дістала гістеричні спазми, бо прочувала, що її вбють. Инші члени родини нiщо не прочували.

МУСОЛІНІ ДЕРЖИТЬ В СВОЇХ РУКАХ ШІСТЬ МІНІСТЕРСЬКИХ ТЕК.

В часі неприсутности італійського міністра фінансів Вольпі, що виїхав до Америки на чолі комісії довгів, теку фінансів перебрав тимчасово Мусоліні. Це вже шеста тека яку держить в своїх руках італійський президент міністрів. Мусоліні є — як відомо — премієром, міністром закордонних справ, війни, марнинарки, летунства і тепер міністром скарбу.

ПАЛОМНИЦТВО ДО ЛЮРД.

В південній Франції є славна відпустова місцевість, Люрд, з чудотворною статуєю Матері Божої. Цього року — як кажуть — число паломників до тої місцевости осягнуло рекорд. Від серпня до жовтня прибуло там 400,000 людей.

ЗВІР В ЛЮДСЬКІМ ТІЛІ.

В Добромилі арештовано власника корінного склепу Манька за страшний злочин. Манько ріжними способами заманював до себе малих дівчат і насилував їх. Як кажуть, в Добромилі впало жертвою деґенерата около 30 дівчат.

БЕЗРОБІТНІ В ДАНІЇ.

Число безробітних в Данії дійшло в останнім тижні до 28.412. В тімсамім часі минулого року виносило то число 15.300.

ОСТРОВ НУЖДИ И БОЖЕВІЛЛЯ.

На атлантійськім океані недалеко побережа Ірляндії є належний до неї остров Ечіль. На острові тому більшість мешканців хорих на сухоти, або недужає на божевілля. Коли 85 процент цілого населення не вивезуть у найблизшому часі на сушу Ірляндії, то йому грозить повне вимертя. Таку вістку подає „Сандей експрес". Населення згаданого острова живе в страшних санітарних услівях у хатах, будованих із каменя. В хатах замісць дверей і вікон або комина є лише отвори. Головним зайняттям мешканців є риболовля, утрудневана бурями на океані і недостачею відповідної пристані. Крім того дуже поширений є потайний виріб горівки, званої „потін".

НЕВЛОВИМЕ ПОНЯТТЯ.

Трицять двом фіґурам шахівниці можна надати 1124 кватуорґедціліони уставлень. Колиб висловити це числами, то одержимо число з 88 нулями!

ВАГА ТІЛА І МОЗОК.

Як приміри відношення ваги мозку до тіла можуть служити чоловік і кит. У чоловіка відношення це представляється як 1:43, у кита як 1:25.000.

ВВЕДЕННЯ МЕТРИЧНОЇ СИСТЕМИ В СССР.

Метрична комісія Найвищої Господарської ради СССР. наказала негайно увести метричну систему мір у Державному Банку як теж і в инших державних установах. В московській потрібній торговлі буде введена метрична система з 1-шим січня 1926. В деревнім промислі можна буде покищо задержати старі міри, але й там скоро буде введена також метрична система.

НОВИЙ ГОДИННИК.

На лондонських підземельних залізницях переведено цікаві проби з годинниками нового типу. Замісць годинникового щита і вказівок, приміщено одну коло другої дві таблички. На лівій табличці появляються цифри, що вказують години, а на правій мінути. По упливі одної мінути появляється на правій табличці під діланням електричної струї цифра, що вказує чергову мінуту. Так само діється і з годинами.

ВІДКОЛИ ЛЮДЕ ВЖИВАЮТЬ ВУГОЛЬ?

Вуголь звісний був, щоправда, в часах дуже давних, але технічне його вихіснування почалось значно пізнійше. Щоправда ковалі і ґісери в старинних часах уживали вуголь, котрий був звісний також у Китаї, але в Европі довгий час не знали з нього пожитку. Щойно в літописах із 1113 року є згадки про копальню вугля, яку вважають теж найстаршою в Европі. Була то монастирська копальня Кльостерраде біля Аквізґрану. В околицях Цвікав гірництво знали вже мабуть у Х. столітті, але літописи згадують його щойно в 1348 році. В Анґлії добувають уголь у Чефілд уже від 1183 року. Бельґійське гірництво знане є від 1300 року. На Шлеську добували вуголь щойно від 16-го століття. Вуголь у тих часах уживали в кузнях, до опалу ще не вживали його, бо ліси давали дров скільки завгодно. Щойно около 1750-го року засоби дерев зменшилися й почали опалювати вуглям, але розвиток у цьому напрямку поступав помало. Ще в половині 19-го століття добування камінного і брунатного вугля було доволі незначне. В 1860 році добуто (в тисячах тонн) камінного вугля 12347,8, брунатного 4362,7. В 1920 році добули камінного вугля 11 разів більше як повисше число, а брунатного більше як 25 разів стільки.

Бріяндови доручують 8-ий раз премієрство Франції.

ПАРИЖ, 23. падолиста. — Президент Франції Ґастон Думерґ доручив місію скласти новий кабінет старому і досвідному політикови і дипльоматови Арістідови Бріяндови.

Він відповів, що прийме се завдание і буде пробувати сформувати кабінет, але за успіх не ручить. Тепер він переговорює із своїми прителями.

Бріян у свому життю був уже 7 разів премієром Франції, а сим разом був би 8-ий раз. Також був без числа разів міністром в кабінетах других премієрів.

Колиб йому не повелось, то Думерґ гадає ще покликати Едуарда Еррію і предложити йому се труднe завдання.

Француські фашисти або „сині сорочки" готові виступити за приміром італійських „чорних сорочок" до „перевороту" у критичній хвилі, тільки, кажуть, не мають ще доволі сили і бояться невдачі.

ФРАНК ПАДЕ.

ПАРИЖ, 23. падолиста. — З причини фінансової і політичної кризи француський франк упав нині на тутешній біржі до 3.85 американського цента.

НІМЦІ І ЛОКАРНО.

БЕРЛІН, 23. падолиста. — Німецький канцлер Лютер промовляв нині в райхстаґу (парляменті) за принятием локарненської умови і постанов для переведення її в життє.

Він сказав, що сей договір се не конець, а початок мирових заходів для привернення правильних відносин в Европі. Аліянти, казав, обіцяли важні уступки для Німеччини.

Сим договором, казав, Німеччина не звязана проти Росії і колиб мала проти неї виступити, то добровільно.

Вкінці повторив, що по підписанню договору в Льондоні він уступить.

ПОСИЛАЮТЬ КАЙЗЕРОВОГО ПРИЯТЕЛЯ.

БЕРЛІН, 23. падолиста. — В тутешних урядових кругах запевняють, що німецьке правительство назначить своїм вислаником до Ліґи Народів Рігарда фон Кільмана, міністра закордонних справ з часу світової війни і приятеля кайзера.

Канцлер Лютер, як кажуть, знає, що аліянти з того будуть невдоволені, але сим він хоче затишити своїх ворогів Ліґи Народів.

ПОХОРОН КОРОЛЕВИ.

ЛОНДОН, 23. падолиста. — Похорон королеви Александри, матері короля Юрія, відбудеться в пятницю, 27. с. м. На похорони буде бельґійський король з жінкою, король данський та норвеський і королева еспанська.

ЗБИРАЮТЬ НА ДОВГ.

МЕДІОЛЯН, Італія, 23. падолиста. — Ціла Італія спішить складати жертви на сплату першої рати довгу Америці в сумі $5,000,000. По містах розліплено великі афіші, в яких закликується італійців складати по 25 лір ($1.00). Сподіваються, що сума $5,000,000 буде зложена до половини грудня с. р.

МАДЯРСЬКІ МОНАРХІСТИ.

БУДАПЕШТ, столиця Угорщини, 23. падолиста. — Уродини Отта Габсбурга, 13-літнього сина Зити, обходили мадярські монархісти таксамо святочно як австрійські монархісти.

Вони вважають його королем Угорщини, таксамо як австрійські монархісти королем Австрії.

Правительство не мішається до спору за форму правління в Угорщині, щоб не робити собі ворогів.

СТІННЕС БАНКРОТУЄ.

БЕРЛІН, 23. падолиста. — Син покійного німецького маґната Гуґа Стіннеса, Едмунд Стіннес, оголосив банкротство своєї фабрики автомобілів Аґа.

СССР. ПРОТИ ЛІҐИ.

МОСКВА, 23. падолиста. — Заступник комісаря закордонних справ Літвінов заявив сьогодня, що мусить спростувати чутки в Західній Европі, начебто СССР. (союз советських соціялістичних републик) мав гадку приступити до Ліґи Народів. Він каже, що СССР. буде завсіди держатись осторонь сеї Ліґи.

НЕБУВАЛА ОПЕРАЦІЯ.

ЛЕНІНГРАД, Московщина, 23. падолиста.—Тутешній професор і лікар-опеፍатор сказав на зібранню лікарів, що він видобув туберкулічну кістку з ноги одної женщини і вложив на те місце кістку з помершої женщини. Кістка, каже, врослася і женщина тепер здорова і ходить цілком свобідно.

ХОТЯТЬ СКАСУВАТИ ПРАВНЕ ПОДРУЖЕ.

МОСКВА, 23. падолиста. — Російська советська влада хоче скасувати правне подруже. Вона піддала під референдум, щоб загальним голосованнем рішено, чи скасувати його, чи ні. Як референдум заявиться за скасованнем, тоді правне і неправне (не записане в суді) буде одновартне, або загалом подруже не мати-ме жадного признання.

Недавно в царській палаті в Кремлі було у сій справі віче. Там комісар судівництва Курський заявився за сим, щоб подружя урядово не признавати, бо се, казав, несправедливе для покриток і їх дітий, одначе комісар внутрішніх справ Белобородов заперечив сьому, кажучи, що поки е родина, поти е ще охорона дітий, а якби сю установу скасовано, то було-б без числа і міри бездомних дітий. Тепер вже їх, каже, в Росії 300,000.

РЕЗА ХАН ПРОГАНЯЄ КОРОЛІВСЬКУ РОДИНУ.

ТЕГЕРАН, столиця Персії, 23. падолиста. — Диктатор Персії Реза Хан прогнав з Персії престолонаслідника шаха, його двох братів і маму.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинокє число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

НАРОДНА ПРАЦЯ, А ДУХОВЕНСТВО

Ми вже нераз вияснили в нашім орґані наші погляди про церкву і духовенство та їх значіння в нашім народнім життю. Ми пятнували рівнож релігійну боротьбу, яка вносить роздор в наші національні ряди та ділить українські кольонії в Америці на ворожі собі табори, відтягає увагу загалу від жизненних, національних справ та втягає його в вузку, середньовічно-релігійну боротьбу.

Ми підносили ще й те, що в нас тільки таке духовенство може мати вплив і значіння, яке стоїть близько народнього життя та яке інтересується і бере живу участь в українсько-громадянських справах. Заходить тепер питання, чи наше домагання було слушне, чи часами не входило воно в розріз з властивим призначенням священника, якого обовязком пильнувати в першу чергу церкви. У відповідь на те, подамо тим разом голос польського пралата о. Прондзинського в Америці, який саме порушує ту справу.

Американські Поляки створили подібну орґанізацію до нашого Обєднання, яка зветься Польська Рада Суспільної Опіки в Америці. Є це загально-народна польська орґанізація, яку заложили Поляки-католики, але до якої належить значне число не-католиків. До тої орґанізації належить рівнож велике число польських католицьких священиків, та деяка частина всеще стоїть осторонь, бо не хоче брати участи в „світських ділах" та працювати з це-католиками.

З того приводу віднеслася редакція польського католицького часопису „Пшеґльонд Косцельни" до пралата Прондзинського з просьбою, щоби він як старий, всіми поважаний і ревний католик висказав свій погляд що до того чи католицький священик повинен займатися народними справами та світськими орґанізаціями. А що його відповідь може бути цікава і для наших відносин, то вважаємо за вказане поінформувати про ню і наших читачів.

„Священичі священня" каже пралат, „в нічім не нарушують громадянських прав, особливо в світського священика, а навпаки їх підносять, а навіть освячують. Чуючися на силах і маючи підготовання до праці, священик не тільки може, але повинен входити до світських орґанізацій, але з ціллю чистою і без інтересу." Але „його уділ в праці на терені світськім не може перейти в свого рода спорт, в аспірацію, щоби всюда бути, забирати свій голос і виявляти свій вплив без управнення, яке випливає з певної доконаної роботи." Значить насамперед треба бути в орґанізації, для неї працювати, а в міру вложеної і виконаної праці можна старатися мати вплив на провід і ідеольоґію орґанізації. Засада мудра і справедлива.

„В ЯКІЙ ГРОМАДЯНСЬКІЙ ПРАЦІ ПОВИНЕН БРАТИ СВЯЩЕНИК ЯК НАЙРЕВНІЙШУ УЧАСТЬ? „НА ПЕРШІМ МІСЦИ ТРЕБА ПОСТАВИТИ ВСЯКУ ГУМАНІТАРНУ АКЦІЮ, БО В ТОЙ СПОСІБ ВИЯВЛЯЄТЬСЯ НА ЗВЕРХ ЛЮБОВ БОГА І БЛИЖНЬОГО". ТОМУТО КОЛИ ЗАЧИНАЄТЬСЯ ЯКАСЬ ГУМАНІТАРНА АКЦІЯ „ПІДНЯТА СВІТСЬКИМИ ЛЮДЬМИ ПОЗА ЦЕРКВОЮ, ТО НІЯКИМ СПОСОБОМ НЕ ПОВИННО В НІЙ БРАКУВАТИ СВЯЩЕНИКА, ЙОГО ДОПОМОГИ І ВПЛИВУ, НАВІТЬ ТОДІ, КОЛИБИ ТА АКЦІЯ НЕ МАЛА СПЕЦІЯЛЬНО КАТОЛИЦЬКОГО ХАРАКТЕРУ."

„Католицький священик повинен бути всім для всіх, томуто й інтеліґенція, а може якраз навіть вона, має до него право в своїй роботі". А що до політичної роботи дає таку осторогу, що священик мусить бути „найбільш осторожним, зрівноваженим і вирозумілим на легко запальнім полю політики."

Ті засади, які проголошує католицький достойник, повинні взяти під увагу не тільки католицькі священики, але й другі, бо містять вони чисті зерна здорових думок. І як щоби наші церковні єрархії так розуміли, а наше духовенство так ставилося до громадянської праці, як це розуміє і подає польський католицький пралат, наше народнє життя в краю і в Америці пішлоби іншим темпом. Не булоби тої душної атмосфери, якої закрити не дасться, бо вона є, а булаби згідна співпраця хоч на поли гуманітарнім. На разі одначе живемо в Америці серед такої аномалії, що православна церковна громада не перешле через Обєднання для голодних, сиріт і калік, бо воно мовляв католицьке, а знова деякі „ревні" католики не попирають Обєднання, бо воно не католицьке. А що Обєднання загально-народна українська гуманітарна орґанізація, що веде в тім змислі навіть чисто християнську роботу, про це наші „християни" не думають. На якій то християнській етиці таке поступовання побудоване, — не знаємо. По нашому це є звичайна рутенська заскорузлість та загумінковість, яка випливає з браку ширшого світогляду та зарозумілости, а іноді ще з чогось гіршого.

Та крайна пора вийти з замкненої вулиці та відчинити ворота і подивитися на широкий світ. Приглянутися другим народам і брати собі з них примір. Вчімся часами і від Поляків. Особливо від польського священства, бо якраз завдяки таким поглядам та наукам, які ми висше навели, вдержувало польське духовенство Польщу через сотки літ на наших землях. В той спосіб вдержує в Америці і польську еміґрацію. А добрий примір для мудрого наука.

Самовбийство Польщі.

(Продовження)

Як я сказав уже, я сумніваюся, чи можливо серед якихнебудь умов задержати теперішні границі Польщі, але Поляки моглиби хочби пробувати зробити їх постійними. Одиноким способом, яким се нинішна Польща моглаби зробити, — якщо се справді можна зробити, се федералізація. Швайцарія, котра має три народи, з котрих кождий говорить иншою мовою, а котра має шість разів менче населення як Польща, держиться разом завдяки федеральній системі. Якби Швайцарія була сцентралізована як Польща, то вона булаби роспалася була вже давно. Якби австрійське цісарство було пішло слідами Швайцарії, то воно ще й нині булоби існувало. Федеральна система се відай чи не одинокий спосіб, яким край з ріжнородними народами може вдержати свою єдність. А преці я ще не стрінув ні одного Поляка, котрий хочби на хвилю подумав про можливість переміни Польщі на федеральну державу. Польська публична опінія так сильно йде в напрямі централізації, що навіть обіцянка автономії для Східної Галичини ледво чи коли буде переведена в життя.

Польську господарку знають уже в широкім світі.

Навіть хочби Польща мала здібну адміністрацію, то все ще централізація польської держави мусілаби її завалити. На біду, польська адміністрація не має ніяких здібностий та в більшости вона перекупна. Я знаю, приміром, що Поляки мають величезні трудности через сі перекупства. Лишень в австрійській Польщі були якісь польські урядники перед добуттєм самостійности. У других частях Польщі урядниками були Москалі або Німці, котрі природно мусіли забратися, як повстала самостійна польська держава. Довкола маленької ґрупи австрійсько-польських урядовців треба було сотворити зовсім нову адміністрацію, можнаби сказати на борзі. Судів, урядників, цивільних слуг, почтових урядників, ба навіть полісменів треба було найти за одну хвилину, або вибрати з народа, по більшости без належитого проготовання або вишколення. Мимо сього вибір мігби бути кращий, а в крайнім разі можнаби було вибрати сих урядників менче. Цілий рій молодих людий, зі середної й висшої кляси засів на легких посадах, котрих число достроєно до потреб попиту. Наслідком того Польщу присіло велике число урядовців, зовсім за велике в порівнанню до числа її населення та потреб, а більшість тих урядовців не має до свого уряду ніяких кваліфікацій.

Польські амбіції не дозваляють Польщі стати могучою.

Економічний стан Польщі є досить удоволяючий, і без сумніву великий поступ зроблено в сьому напрямку. Польща має богато природних богацтв, та великі можливости. Польський промисел, однак, находить перешкоду в недостачі капіталу, котрий два роки тому доходив до того, що декотрі фабриканти зичили гроший на виплату своїм робітникам та платили по 10 процентів на день. Обставини тепер значно поправилися, але капіталу все ще не достає, а дістати його можна лишень поза границями. Просто нічо не стоїть на перешкоді Польщі стати великою, богатою та щасливою країною, лишень її глупа політика, в яку Поляків завели їх амбіції та їх пристрасть до старовини.

Героїчні зусилля пана Ґрабського, котрий є людиною великих здібностий, довели державні фінанси Польщі до якого такого порядку. Йому вдалося завести хоч на час постійну монетарну систему, але новий польський злоти, котрий рівняється швайцарському фр. тепер уже стратив коло 10 процентів своєї вартости. Польські фінанси не зможуть просто ніколи дійти до вдоволяючого стану так довго, поки Польща буде вести свою дотеперішню військову господарку, з величезними видатками на армію. Армія пожирає більше, як дві пяті всего державного видатку. Польща зобовязалася тайною військовою умовою з Францією удержувати величезну армію та стягати величезний контингент рекрута.

Польща — французька служанка.

Полякам по справедливости се й належиться, щоби їх французькі націоналісти піддували на такі похибки, які вони повняли. Франція була просто зловіщим ангелом Польщі від самого кінця війни. Поляки позволили Франції визискувати себе від того моменту, коли завдяки російській революції, і лишень завдяки сьому, вони відзискали свободу. Поляки мусять бути справді дурнями, коли вони думають, що Французи не мають у сьому свого інтересу. Що значить „традіційна приязнь" Франції до Польщі, можна було побачити ще в лютім 1917 року, коли Пуанкаре і Бріян зробили були тайну угоду з російським царським урядом, — сю угоду перевів Думерґ, теперішний през. Франції, — на основі котрої Франція згодилася віддати цілу Польщу в руки царя та обіцяла наставати при межидержавних переговорах по закінченню війни, що польська справа се внутрішне питаннє російської політики. Треба вже признати Клемансови, що він явно заявив, що ціль повоєнної політики Франції супроти Польщі лежить у тому, щоби вжити сього краю як хлопчика при шахах, котрим шахується большевицьку Росію. Польща мала бути частиною славного санітарного кордону (що мав захоронити Европу перед большевизмом Росії).

(Докінчення буде).

ПОДЯКА.

(Бервик, Па.)

Отсим складаю щиру подяку за дарунок в сумі $25, котрий я одержала від У. Н. Союза з фонду бідних. Дай Господи, щоб наш У. Н. Союз розвивався по цілій Америці як у маю цвіти.

І таксамо складаю щиру подяку нашій секретарці Розалії Боберській за її труд, котрий вона посвятила для мене.

Тепер звертаюсь до Вас всіх українських Братів і Сестер, котрі ходять поза чужі пороги. Звернім вже раз свої очі на свій поріг У. Н. Союз і вступаймо до него всі як один.

Юстина Старцун,
члениця сестр., від. 333 У. Н. С.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВП. ПП. СЕКРЕТАРІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА.

Сим повідомляється Вп. ПП. Секретарів відділів У. Н. Союза, що висилка календарів на рік 1926 для членів У. Н. Союза вже розпочалась і що вже вислано календарі на адресу пп. секретарів для слідуючих відділів:

Від. 108, 117, 129, 131, 133, 136, 138 142, 143, 144, 158, 161, 164, 168, 172, 181, 182, 194, 195, 203, 204, 206 (2 п.), 215, 241, 293, 302, 304, 310, 312, 313, 314, 319, 328, 329, 335, 337, 340, 343, 348, 381.

Повисше вимінені посилки зістали вислані почтою дня 24. падолиста.

Від. 220 (2 п.), 259 (2 п.), 334, 345, 364 (2 п.), 293, 296.

Сі посилки зістали вислані Амерікен Рейлвей Експресом дня 24. падолиста.

Котрий би зі згаданих відділів не дістав з якоїсь причини посилки до 10 днів від дня вислання календарів, нехай повідомить Адмін. „Свободи".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ДЕНБЕРІ, КОНН.

Відділи У. Н. Союза при народній роботі.

Денбері мале місточко і Українців тут всего мала горстка. Нема можности повести якусь ширшу роботу, а до того маємо тут своєрідних Яцкових і Твердохлібів, які навіть про гуманітарну поміч краєви й чути не хочуть. Та ми думаємо, що якою мірою вони мірять, такою їм колись рідна земля і відмірить. А імена їх то вже добре будемо памятати.

Не зважаючи на те, наше Братство св. О. Николая, від. 381. У. Н. Союза порушило на мітинґу справу допомоги Голодному Селу та вибрало комітет, який мав занятися збіркою. До комітету ввійшли: Теодор Хариш, Семен Сверлюк і Михайло Лукашкевич.

Разом зібрано $41.23, з чого оплачено 20 ц. за посилку, а решту, то є $41.03 вислано до Обєднання з таким призначенням: $31.03 для голодуючих, а $10 для інвалідів в старім краю.

Жертвували: Бр. св. О. Николая $10, Теодор Хариш $5, по $2: Семен Сверлюк, Михайло Лукашкевич, Теодор Драч, Йосиф Вовк, Стефан Коник, по $1: Стах Бородинко, Андрій Козак, Іван Драч, Онуфрій Хванда, Петро Гривняк, Ст. Феш, Михайло Мікосі, Ів. Лусик, Кирило Семчук, Мих. Маркевич, Атанас Реґуш, Андрій Кишвіцький, Гр. Сломошинський, Панько Наконечний, по 50 ц.: Іван Мішинко, Михайло Плішка, Андрій Пуделка, Киприян Козяр 73 ц. Разом $41.23.

Всім жертводавцям сердечне спасибіг, що подали помічну руку голодним братам в старім краю.

ВЕСТ ПУЛМЕН, ІЛЛ.

Як відбулося свято 1-го падолиста.

Як по всіх українських кольоніях в Америці так і в нашій маленькій громаді відсвятковано торжественно память 1. падолиста. Наш старенький парох і капелян третого січового куріня о. сов. Сімінович заповів свято тиждень навперід та візвав нарід до як найчисленнійшої участи. Та на жаль Українці на той день недописали. Січовики з 9. сотні другого округа прийшли всі як оден в однострoях. Вони творили почет підчас торжественного богослуження і панахиди. о. Сімінович виголосив прекрасне слово про значіння відродження нашої держави та зарядив збірку на інвалідів, яка принесла $13.25.

По полудни відбулося свято в церковній галі, куди прибули січовики в одностроях і діточа сотня. Свято відчинив кошовий І. Гаврищків, звеличав день 1. падолиста та візвав молоде покоління піти слідами поляглих борців та добиватися далі волі для українського народа. По відспіванню народного гимну відбулися вправи молодечої сотні під проводом кошового. Виставлені піраміди збудили загальне зацікавлення.

По святі відбулася січова вечера, на якій не забуто рівнож на наших інвалідів.

Жертвували: був. окр. орґанізатор Кушнір $2, по $1: Ілія Романюк, Т. Янусевич, П. Каспер, Семен Маляр, з виграваки офірувала К. Шемердяк $5.50. Разом зібрано для інвалідів $24.75, які відослано до Обєднання.

Всім жертводавцям та тим, що причинилися до звеличання свята, щире спасибіг.

Старшина 9. сотні.

ЕСПЕРАНТО.

В Харкові відбулося святочне відкриття державних курсів міжнародньої мови „есперанто".

ДОПИСІ.

ПИТСБУРҐ, ПА.

Поклик до не Союзовців.

Отсим складаю подяку головному урядови У. Н. Союза, за допомогу в найприкрійшім часі в сумі 50 долярів., яка мені дуже придалась, бо кількалітня недуга не позваляє мені заробляти на своє удержанне. Я мусів теж удатися до шпиталю, де я перележав три і пів місяця і дальше не здібний до праці. Не меншу подяку складаю урядникам і членам бр. св. Івана Хрестителя за їх щиру прихильність до мене, бо майже кождого дня відвідували мене в шпитали через три і пів місяця.

На закінченнє хочу сказати кілька слів до українських робітників, котрі стоять в чужинецьких орґанізаціях і не хочуть вступати і стати членами У. Н. Союза. Вони часом наносять собі велику страту, тому, що чужинецькі орґанізації вразі недуги не дають ніяких запомог, а У. Н. Союз не відмавляє запомоги своїм немічним членам. Тому се пишу, бо я самий стою також в чужих орґанізаціях, а коли я віднісся до них о допомогу, то сказали мені, що вони в таких недугах не дають запомог, тільки як мені відірве руку або ногу, в той час я дістану запомогу. Та не так робить У. Н. Союз. Хотяй я не стратив ані руки ані ноги, тільки стратив свою силу і не можу ходити; та У. Н. Союз не питав мене, чи я стратив руки або ноги, але як тільки переконався, що я нездібний до праці, зараз подав мені грошеву поміч. Отже зрозумійте, українські робітники, яка ріжниця. У. Н. Союз дає запомогу, як тільки його член хорує якийсь час, а чужинецькі орґанізації кажуть чекати, аж тобі якась машина зїсть руки або ноги. Отже я кличу Вас, українські робітники, тих, що не стоять в жадній орґанізації, і тих, що стоять в чужих орґанізаціях. Станьте членами У. Н. С., бо се найліпша орґанізація для нас українських робітників, бо коли занедужаєте, то У. Н. Союз дає грошеву поміч, а в разі Вашої смерти У. Н. Союз платить точно Вашій родині таку суму, на яку ви були записані. Отже українські робітники, всі як один повинні стати членами У. Н. Союза. У. Н. Союз позволяє Вам забезпечитись на дві тисячі долярів, котру то суму отримає Ваша родина по Вашій смерти, а також $3,000 суму можна буде дістати і за життя, як Ви на се заасекуруєтеся. Тож всі як один до У. Н. Союза, а У. Н. Союз то українська сильна рука, котра виконує то все, що тут написане. Ідіть і переконайтеся, чи се правда, а побачите, що так воно є.

Іван Лапіцький,
член 96 від. У. Н. Союза.

ДІТРОЙТ, МИШ.

Від односельчан села Бертешева; пов. Бібрка.

Поважані Родимці Односельчани: —

Отсим подаємо до Вашого відома, що ми односельчани перед кількома тижнями дістали лист від заряду читальні Просвіти ім. Т. Шевченка в Бертешеві. В листі коротко і ясно сказано, що конечно потрібна фінансова поміч на докінченне дому читальні.

Отже 16. серпня, 1925, в сій справі були збори в помешканню В. Чмира і по короткій нараді вибрано комітет, до котрого входять: Андрій Комаринський, предсідатель; Николай Дворчин, касієр; Стефан Дідула, секретар.

За стараннєм сього комітету відбулась товариська забава на сю ціль дня 29. серпня. Забаву отворив І. Комаринський, заявляючи, що весь дохід піде на будову дому читальні Просвіти в Бертешеві. Також попросив до слова місцевого священика о. Сембратовича, який говорив на тему, що се таке просвіта і її значінне.

Другий В. Сапович говорив, в якім положенню находяться наші читальні під польським панованнєм.

Забава випала гарно. Чистого доходу прийшло $39.00.

Добровільні жертви вложили:

По $10.00: М. Німа, Т. Гапа; по $5.00: І. Комаринський, А. Комаринський, Н. Дворчин, В. Чмир, А. Чмир, С. Дідула, Г. Чмир, С. Жранків; по $2.00: Катерина Герман, І. Ябнич; по $1.00: Т. Опалюх, О. Зданькевич, Н. Поглод, О. Черевешка, Я. Поливка; по 75 цнт.: М. Присташ; по 50 цнт.: В. Опалюх, І. Бенько, І. Оліяр.

Разом $71.25.
З балю $39.00.
Разом $110.25.
Вислано до краю $100.00.
Пересилка грошей $4.50.
Зістає в касі $5.75.

Комітет вислав тимчасово $100.00 дня 21. жовтня на руки касієра Петра Козяра і взиває всіх своїх односельчан, а також котрим лежить справа просвіти у серцю, нехай зголоситься з помочю до сього комітету на понизшу адресу.

Комітет в імени читальні Просвіти в Бертешеві засилає бесідникам і учасникам вечерка і всім жертводавцям щире спасибіг.

ЗА КОМІТЕТ:
Андрій Комаринський, предс.;
Николай Дворчин, касієр;
Stephan Dedula, секр.,
5647 Lumley Ave., Detroit, Mich.

ПОДЯКА

(З Гемтрамк, Дітройт, Миш.).

Прошу приняти від мене подяку за уділеннє мені запомоги в часі моєї слабости в сумі $12.-50. Рівночасно складаю подяку урядови нашого товариства за уділеннє мені помочі в часі слабости.

Юрій Ліщук,
член тов. ім. М. Шашкевича,
від. 94 У. Н. Союза.

В ПОГОНІ ЗА МІЛІОНАМИ.

(З німецької повісти Е. Ґ. Зеліґера переробив В. К.).

(Продовженне)

(2)

„Оцю лінію міг досягнути автомобіль 1177 над ранком" повчив він обидвох поліцейських комісарів. „Зателеґрафуйте негайно до всіх стацій, що лежать близько цеї лінії. Що дефрандант подав як ціль Сен Люіс Брідж, це лапка, щоби вмовити в нас, ніби то він втік до Ню Йорку".

Комісарі записали собі поспішно назви відповідних міст. Між тим Боббі Дод склав оповістку, яку передав поліцейським.

„Порозсилати ґазетам!" приказав він коротко. „Як хто зголоситься, повідомити мене на цю адресу".

Він показав їм листок паперу з адресою Полі Фосової.

В той час, як обидва комісарі відходили, а сам Боббі Дод з найбільшою швидкістю своєї машини їхав до маленького домику, в якім Полі все ще заливалася сльозами, Джім Стокс входив у приватну контору Діка Петона.

„Стокс, Стокс!" привитав його товстий бавовняний король і хитаючися підійшов до нього ваговитими кроками. „Це-ж проклята історія. Що тепер будемо робити?"

„Я зголошую банкротство!" сказав Стокс пригноблено.

Дік Петон вхопив його за горішний ґудзик від камізолі і став кричати: „А мої два міліони? Мені їх потрібно. Я-ж рахував на них".

„Дуже жаль мені!" зітхнув Стокс. „Але від втечі касієра нема обезпечення".

„Сідайте!" простогнав Дік Петон. „Ви не зголосите банкротства. Я зачекаю вам з заплатою, поки не піймають злодія. Тільки я ставлю як умову, щоб ви вислали за ним Боббі Дода".

„Це вже сталося".

„Чудесно! Цей його піймає, а тоді ви мені заплатите".

„А як не піймає?"

„Виключене. Але добре, припустім і таке. Тоді заплатите мені, коли зможете".

„Я не зможу заплатити, містер Петон. Я примушений замкнути мій офіс. Я купив забагато мідяних акцій; ці папері це одиноке забезпечення, яке вам можу дати".

„Дякую гарно! Я не прийму їх за дурно".

„Вони знов підуть в гору, інакше ціла промисловість піде до біса".

„Нехай іде!"

„Тоді я зголошу конкурс."

„Хай вас чорт побере!" закричав Дік Петон, озлоблений такою впертістю. „Чи ви гадаєте, що я дарую мої два міліони? Я не дам їм пропасти! Ви мій клюбовий товариш. Ви добудетеся з цеї халепи. Скільки вам треба грошей?"

„Спробую!" відповів Стокс зажурено.

Після цього обидва підписали умову, на підставі якої Дік Петон ставав тихим спільником фірми Стокс і Яркер на одну третину капіталу. Джім Стокс попращався, майже не дякуючи.

„Найгірше вже минуло!" зітхнув він лекше, сідаючи знов у своє авто, щоби їхати до малого домику Фоса. „Тепер мушу ще вияснити все пані Фос".

Боббі Дод вже давно був у неї. Вона прийняла його серед потоків сліз. Дод був очарований її великою красою. Він пізнав від разу, що вона була непричетна до злочину свого чоловіка. А що Дод був джентельменом, то повідомив її про страшну подію з найбільшою обережністю.

„Місіс Фос!" почав він. „Мій час дорогий. Мушу говорити коротко. Містер Фос є під підозрінням, що він сьогодня в ночі обікрав фірму Стокс і Яркер на два міліони долярів і утік з ними".

Місіс Фос глянула на нього непритомними очима, потім закричала: „Ні, ні! Це не може бути. Мій чоловік не міг цього зробити. Ніколи!"

„Я так само думаю", сказав Дод співчуваючо, „він це мусів зробити певне в приступі божевілля. Останніми часами він був дуже нервовий, це завважали в офісі. Ви певно те саме потвердите".

Полі притакнула головою, заливаючися далі слізми.

„Я маю доручення добути назад гроші. Мені лиш на цьому залежить, а не на покаранню вашого чоловіка".

„Ах!" зітхнула вона глибоко. „Він цього певно не зробив. Це мусить бути помилка".

„Помилка виключена!" відповів Дод з жалем в голосі і при тім вдивлювався глибоко в її ясні сиві очі, що перелякано гляділи на нього. „Але справа цілком не така страшна, як вам здається. Я роблю вам таку пропозицію: Ми спробуємо віднайти містера Фоса, намовимо його по доброму віддати гроші і пішлемо його на декілька тижнів у санаторію. Там він виздоровіє під вашим доглядом. Судових наслідків ця справа не буде мати ніяких. На це даю вам моє чесне слово. Тільки як би він не хотів віддати двох міліонів, я мусівби вхопитися острійших способів. Але я надіюся, що цього не треба буде, як ви будете зі мною".

Полі перестала плакати і випростувалася. Лагідний, майже ніжний голос Дода успокоїв її. Вона почала набирати надії. Це-ж не могло бути інакше! Петер Фос міг забрати гроші тільки в стані хвилевого розсіяння.

„Де він?" спитала вона, відгортаючи рукою ясні кучері зі свого ніжного чола. „Ведіть мене до нього".

„Це не так просто", сказав Боббі Дод радіючи, що вона так легко згодилася на його плян, „але ми вже найдемо його. Думаю, що найпізніще за пів години буду міг означити, куди він поїхав. Мушу признатися вам, що моя пропозиція має для мене самого значні користи. Я-ж не знаю містера Фоса, а ви його знаєте".

„Ось його фотоґрафія!" відповіла вона і подала йому фотоґрафічну карточку.

„Дуже інтеліґентне обличча!" сказав Дод, оглядаючи уважно фотоґрафію. Будемо мати з ним клопіт. Свою бороду він, очевидно, обголить. А тоді я його цілком не буду міг пізнати. Але ви, місіс Фос, пізнаєте його певне і без бороди".

„Я найду його між тисячами людей!" крикнула вона і зірвалася на рівні ноги.

Втім хтось застукав до дверей і увійшов один з двох поліцейських урядовців. Полі подалася взад перед уніформом.

„Жовте авто 1177 було перед двома годинами в Люісвіл!" повідомив він Дода.

„Отже таки до Ню Йорку!" прошептав Дод зчудовано. „Маємо до діла або з недосвідченим злочинцем або з цілковито божевільною людиною".

„Коло полудня авто може бути в Сінсінаті", сказав поліціст. „Чи маємо задержати його і злодія арештувати?"

„Ні!" крикнула Полі. „Не арештувати! Ніякої поліції!"

Дод призадумався декілька хвилин.

„Ні!" сказав він відтак до комісаря. „Я сам здожену його. Потелеґрафуйте тільки до Сінсінаті, щоб там слідкували цілком докладно за жовтим автом, як би воно туди приїхало. Я довідаюся сам про все від них на місці. Далі, замовте негайно найбільше і найшвидше авто з двома найбільш довіреними шоферами. За скільки хвилин можете бути готові?" звернувся він до Полі.

„Зараз!" відповіла вона і вибігла до сусідньої кімнати, щоб передягнутися.

Заки комісар телефонував по авто, Дод перешукував стіл Фоса. А як він умів шукати! Аж серце радувалося дивитися на нього. Нагло очі йому засвітилися. Він найшов німецький військовий пас Фоса з докладним описом особи втікача. Він написав скоренько кілька стрічок на листку паперу і подав його з пасом поліцейському.

„Це гончий лист. Ідіть зараз з ним. Фотоґрафії не треба. Він певне обголив собі бороду. І не забудьте телеґрафувати до Сінсінаті".

Поліцейський вийшов, а Дод шукав далі. Він перешукував швиденько папери на столі і в коші. Але відтиску пальців не міг найти.

Добре й те! подумав собі, перестав шукати і став ходити по кімнаті.

Він почував в собі бажання добути назад два міліони без того, щоб наразити на прикрість місіс Фос, яка зробила на нього глибоке враження. Але не тільки з милосердя, але теж з почуття справедливости він не міг обходитися з Фосом, як зі звичайним злочинцем. Мужчина, якого любило таке чаруюче, невинне єство, не міг бути звичайним лодієм, він міг допуститися крадіжи тільки хиба в приступі божевілля. Крім того Дод як приватний детектив вважав обовязком своєї чести робити все самостійно і розвязувати свої завдання без допомоги поліційних органів.

Це була та найважнійша причина, задля котрої він не приймив допомоги поліції і рішився сам шукати Фоса.

Справа Петра Фоса була для нього ясна як сонце. Він сів у жовте авто. Це авто бачили люди в Люісвіл.

Тут увійшов другий поліцейський урядовець і повідомив його про дальші спостереження у Люісвіл.

„Цей добродій висів о сьомій годині перед готелем Брістоль. Він мав темно-русяву бороду".

Дод підсміхнувся. Який нездарний дефравдант! Цей Петер Фос мусів бути божевільний.

„Де була його торба?" спитав він.

Торби не було коло нього. Він був дуже вдоволений і пив шампанське. У господаря розпитував про дорогу до Сінсінаті".

„Я вже дав доручення, щоб туди потелеґрафували", сказав Дод спокійно. „Нехай за автом слідкують, але не задержують його. Маємо до діла з божевільним. Він сховав, очевидно, гроші, тому його не можна арештувати. При арештованню він міг би збожеволіти до решти і потім не можна було-б найти двох міліонів. Або він міг би вмерти від удару. Це було-б ще гірше! Треба братися до діла з найбільшою обережністю".

Другий поліцейський теж відійшов, подивляючи безмежно свого великого колеґу.

Петер Фос рішучо божевільний, думав Дод. Він все ще мав бороду. Гончий лист не міг по-

(Далі на 4-ій стороні).

ПОЛЯК, ЩО НЕ ХОЧЕ ЗНАТИ ҐАЗЕТ — БО НАЛЯКАВСЯ КІНЦЯ СВІТА.

Польська ґазета, варшавська „Жечпосполіта" подає інтервю свого кореспондента з Войцехом Міньчаком, кольоністом із Ґарволіна. Він приїхав до Варшави, щоби купити собі дубельтівку. Міньчакови тепер 45 літ. Читає щонайбільше життя святих і біблію. Отже вміє читати, скінчив міську школу в Полоцьку. З дивацтв знаний він на цілу околицю. Відразу до ґазет почув уже за молодих літ. Бо як мав 20 літ, вичитав у якійсь ґазеті пророцтво про кінець світа. Це пророцтво так узяв собі до серця, що за песі гроші позбувся цілої батьківщини, одержані гроші роздав бідним, а сам посипав голову попелом і вижидав кінця світа. Та минув день означений пророцтвом, а світ стояв дальше на своїх основах. Відтоді Міньчак почув погорду до ґазет. З того часу цілком не читає ґазет. Це вже 25 літ! Каже, що ґазета, то обида Бога, ґазетярі, то все діти чортові. Для них все будуть замкнені ворота до царства небесного. В день судного дня Бог навіть оком не моргне, як чорти будуть розправлятися з ними. Колиж кореспондент звернув йому увагу, що будьщобудь з ґазет довідується, що діється в світі, то Міньчак сказав, що довідується від сусідів, що діється в світі. „А сусіди оповідають вам, що перечитали в ґазетах" сказав кореспондент. — Того не слухаю, то все неправда". — „Отже неправда, що була европейська війна?" — „Ну й що з того? Війни були й будуть, бо вже такий світ. Про це кождий довідається і без ґазет". Дальше переконувати Міньчака кореспондент не хотів, колиж признався йому, що він говорив отсе саме з ґазетярем, Міньчак поблід, вибалушив очі і заревів: „Проч, антихристе!"

ПОВІДОМЛЕННЄ (NOTICE)

Сим повідомляєся всіх уділовців (stockholders) Українського Народного Дому в St. Louis, Mo., що на загальнім зібранню уділовців дня 11-го жовтня с. р. зайшла ухвала звинути корпорацію Народного Дому, а реальність передати зорґанізованим товариствам на їх власність, так, щоб Народний Дім був дійсно народним, а не кількох одиниць. — Дня 9. падолиста с. р. ухвалено повідомити дорогою преси тих, котрі ще не принесли або не прислали своїх шерів, аби до дня 30. падолиста с. р. се учинили. — За прислані шери, уряд зорґанізованих товариств видає тимчасові ноти, бо наразі нема ще досить гроший, аби за все готівкою платити. — Ті, що будуть засилати, мають підписати шера на другій стороні на долині на остатній лінійці імя на кого шер виставлений.

Много уділовців дарувало свої шери, другі жертвували по можности. Імена тих будуть зописані до золотої книги.

ЗА УРЯД УКР. НАР. ДОМУ:

Іван Онуфрей предс.; **М. Петрівський** касіер; **Василь Щупляк**, секр.

Шери засилати до касіера. **M. Petrowsky, 5015 Goethe Ave., St. Louis, Mo.** 274-76

явитися без фотографії. Дод вхопив фотографію і скочив до вікна. Але поліцейського вже не було. За те зза рога вулиці показалося велике авто з двома шоферами. Друге, менше авто спинилося власне перед дверми будинку. Дод побачив, як з нього висів властник фірми Стокс і Яркер і увійшов в браму. За хвилину він стояв перед Додом.

„Ви ще тут?" спитав Джім Стокс зчудовано.

„В сам час приходите!" гукнув Дод і втиснув йому в руку фотографію. „Відвезіть цю фотографію негайно до поліційного офісу, щоб гончий лист не появився без неї. Перші три тисячі примірників мають бути вислані негайно до Ню Йорку"

„До Ню Йорку?" спитав Стокс і присів на стілець, так тряслися під ним коліна. „Отже ви вже попали на слід?"

„Швидше!" напирав на нього Боббі Дод, не відповідаючи на його питання.

„Я-ж хотів ще побалакати декілька слів з місіс Фос!" натоював уперто Стокс.

„Не треба, вона іде зі мною!" відповів Дод і показав на двері.

Тут влетіла з сусідньої кімнати Полі, готова в дорогу.

„Авто вже є!" закричала вона і тут же побачила Джіма Стокса. „Ах, містер Стокс. Я така нещасна. Вибачте йому і не доносіть на нього до суду. Ми хочемо по доброму намовити його, щоб він віддав гроші. Він це зробив у приступі божевілля! Дуже прохаю вас, добрий, любий містер Стокс, не повідомляйте поліції. Дод обіцяв мені, що справа не буде мати судових наслідків. Ви-ж мені це обіцяли?" звернулася вона до Дода.

„Я додержу слова", впевняв Дод, „я звернуся до поліції тільки тоді, як це буде необхідне. Значить, як він не схоче віддати добровільно міліонів"

„Чуєте?" сказала Полі і вибігла, щоб дати службі доручення.

Джім Стокс стояв як закамянілий і дивився на фотографію Фоса. Може це краще було, що місіс Фос не знала правдивого стану. У присутности Дода їй не можна було ніяк про це говорити. Вона певне скоро поверне і тоді ще буде досить часу сказати їй правду.

„Ідіть чим скорше!" кричав Дод, тручаючи його до дверей. „Ви не можете тратити часу".

Стоксові не лишалося нічого иншого, як послухати Дода.

Дод поїхав наперед до свого помешкання, щоб забрати свої куфри, що все були спаковані і містили в собі всі потрібні речі.

Пять минут пізнійше гнало найбільше авто фірми В. Вебстер і син через Сен Люїс Брідж. Невтомно лишав цей великан за собою один кільометер за другим. Не задержуючися ніде, він переганяв найшвидші поспішні потяги. Один шофер спав а другий керував автом.

„Та-ґі-та-та!" кричала пронизливо сиґналова трубка.

Полі оперлася на подушку і заснула швидко з умучення. Дод теж заплющив очі. Він міг ще відпочивати. Поліцейські і прохожі кляли на вздогін смердючій потворі. Над вечір авто було вже в Сінсінаті.

Жовте авто з бородатим подорожнім було тут коло полудня, набрало бензини і зникло у східному напрямку. За десять мінут Дод про все те розвідав.

„Оже таки до Ню Йорку!" сказав він здивовано.

Не було сумніву, що Петер Фос був божевільний.

Через ніч вони їхали далі на схід. Чотири прожектори, ясні як сонце, освічували їм дорогу. Полі спала. Дод подавав їй час до часу склянку вина. Йому жаль було незвичайно цього гарного, ніжного, невинного сотворіння. Це чарівне єство, безпомічне як дитина, було приковане до божевільного злочинця і любило його до того так, якби не було досить порядних людий на світі! Дод вдоволений поглянув на свій образ, що відбивався в вузкім зеркалі на стінці авта.

Коли появлялося яке жовте авто, шофери мали давати умовлений знак трубкою. Полі вже тричі будилася від того сиґналу. Перший раз це було наймлене таксі, другий раз велике прогулькове авто з цілою сімею, третий раз тягарове авто.

Ранком вони задержалися в Кумберлянді, щоб поснідати. Полі прийшла трохи до себе, але їла мало. Дод обслугував її з надзвичайною чемністю.

О десятій годині вранці авто виїхало на верх гори.

Тут Полі побачила жовте авто 1177. Обізвався сиґнал.

Жовте авто гнало як вихор вдолину і щезло мов блискавка на закруті.

„Це він!" крикнула вона безтямно і стала дрижати на цілому тілі.

Дод підганяв шоферів що сили. Але це не помагало. На простій дорозі вони могли використати цілу силу своєї машини, але при всіх закрутах вони мусіли гальмувати далеко більше, як мале авто, що втікало мов ласиця. Дод хопився останнього способу. Заки ще жовте авто встигло знов зникнути за закрутом, він добув свій бровнінґ. Полі крикнула і кинулася на нього. Наперед він мусів їй свято обіцяти, що не буде стріляти в Фоса, якого твердий капелюх видно було споза задньої стінки авта. Перед найближчим закрутом гряннули три вистріли. Остання куля вцілила; правий передній обруч тріснув з лоскотом. Жовте авто відскочило до скалистої стіни. Твердий капелюх подався до переднього вікна.

Трьома скоками Дод прискочив до авта, вхопив злодія сильним поліцейським рухом і зараз же пустив його. Злочинець складався з двох подушок, повітряної подушечки, відомого твердого капелюха і пальта. Жовтий шофер, що вийшов цілo з кількома шрамами, витріщив очі з найдурнійшим виразом обличча, яке взагалі міг мати шофер.

„Перехитрив!" заскреготав Дод люто.

Полі попала в обморок, як побачила капелюх і пальто свого чоловіка. Дод підніс її і поклав в авто.

Від шофера жовтого авта не можна було нічого довідатися. До останньої хвилини він був переконаний, що везе живого Ґрефтону і не задержувалися з подорожнього. В третій годині в ночі вони виїхали були з того часу ні разу.

„Назад до Кумберлянду!" приказав Дод своїм шоферам.

„Мої гроші!" кричав жовтий шофер і махав за ними затисненими пястуками.

3.

По гамірнім Бродвею в Ню Йорку проходжався мужчина, вдягнений в жовтий порохівник. На його сивій, коротко обстриженій голові була жовта шапка з автомобілевими очками. Його обличча було обголене.

Це був Петер Фос, міліоновий злодій з Сен Люїс.

Зараз за Кумберляндом він вінвискочив був під стрімкою горою з авта, вернув до міста, обголив у першого голяра бороду, у другого обстриг собі волосся, у третього пофарбував його на сиво, купив собі в маґазині порохівник і шапку і дістався поспішним потягом без припадку до Ню Йорку.

Тепер він ішов по Бродвею, щоб дістатися до Гобокен, де хотів найти відповідний корабель, щоб перебратися на ньому до Гамбурґа. Платити за корабельну карту він не мав найменшої охоти.

Нараз він побачив на плякатовій колюмні великий жовтий плякат. Це був його власний гончий лист. Він прочитав його, підсміхаючися, і приглядався зі щирим вдоволенням своїй бородатій фотографії, що була відбита на плякаті в природній величині.

Дві тисячі долярів нагороди! стояло зверха величезними буквами.

„Чи не замоло трохи?" пробурмотів він невдоволено.

На гончім листі був підпис Боббі Дода.

Втім зза найближчого рога надлетів на колесі полісмен, зіскочив перед колюмною, витягнув з глечика з клеєм, що висів на переді колеса, квач, переїхав ним через Фосову бороду і наліпив зверха червону картку. Не оглядаючися, він поїхав далі до найближчої колюмни.

Петер Фос читав з чим раз більшим зчудованням слова, що стояли на червоній картці: „Втікач обголив бороду, пофарбував волосся на сиво і одягнений в жовтий порохівник і жовту автомобілеву шапку".

Тепер стає гарячо! подумав Петер Фос, скочив в найближче авто і казав везти себе долів Бродвею. В авті він скинув перше всього порохівник, звинув його і поклав біля себе. Коло найближчого великого наріжного ресторану він задержав авто, увійшов у середину, а дві хвилини пізніще вийшов другими дверми в синій шапці на голові. Авто лишив він незаплачене. Шофер міг взяти порохівник.

Петер Фос пірнув у натовпі, купив у голяря пляшку брунатної фарби на волосся і казав собі дати в малім готелі кімнату. Гроші за неї він мусів заплатити наперед, бо крім щіточки до зубів і портфелю в нього не було ніяких пакунків. Він хотів пофарбувати своє волосся на давню краску, але це йому не цілком вдалося. Після того, як чверть години мастив і натирав голову фарбою, його волосся стало червоне як вогонь.

„Добре й так!" подумав він і вийшов з готелю.

Його червоне волосся, хоч яке воно було коротке, звертало на себе загальну увагу і він радів з того надзвичайно. Тепер він міг сміятися з червоної картки, що була наліплена на гончім листі.

Він переїхав на другий бік Гудсону і став проходжатися повільно попри доки в Гобокен, ніби безробітний моряк. При кожнім вході стояло двох полісменів. Він станув перед доком лінії Гамбурґ-Америка і став читати корабельну листу. На другий день вранці відпливала „Пенсильвенія". Перед ним лежав великий, широкий, безпечний корабель, на якому він вже відбував раз подорож як моряк.

Його погляд впав знов на жовтий плякат. І тут був приліплений його гонний лист зі старим описом особи. За хвилину приїхав і сюди полісмен на колесі і наліпив зверха червону картку з поправкою. Обидва полісмени, що стерегли входу, почали читати картку, не спускаючи з ока входу. Вони задержували кожного, хто хотів війти і завертали, хто не мав паперів.

(Дальше буде).